

WOLONTARIAT SZKOLNY

Poradnik dla nauczycieli, dyrektorów i rodziców

Najbardziej niezmiennym i ważnym pytaniem życia jest: Co robisz dla innych? (Martin Luther King Jr.)

Wolontariat to słowo oznaczające zorganizowaną działalność, która jest dobrowolną, bezinteresowną pomocą, jaką ludzie świadczą dla swojego otoczenia i dla siebie nawzajem.

Szkolny wolontariat to nieocenione korzyści:

- uwrażliwia dzieci i młodzież na problemy społeczne
- uczy realizować potrzeby ludzkie z poszanowaniem drugiego człowieka
- pomaga rozwijać i kształtować osobowość, ucząc żyć według uniwersalnych wartości
- zachęca swoich członków do rzetelnej nauki, a także pomaga w zdobywaniu wiedzy i nowych umiejętności
- promuje życie wolne od nałogów i uczy radzić sobie w trudnych sytuacjach
- rozwija w wolontariuszach zmysł estetyki dzięki działalności kulturalnej

Najlepszą drogą do odnalezienia samego siebie jest zagubienie się w służeniu innym. (Mahatma Gandhi)

Długofalowym celem wolontariatu jest przygotowanie młodych ludzi – wolontariuszy – do dojrzałego życia w społeczeństwie przez uwrażliwienie ich na potrzeby otoczenia oraz naukę udzielania możliwie najbardziej efektywnego wsparcia.

Aktywność wolontariacka uczy młodych ludzi szacunku dla innych, bezinteresownej pomocy, kultywowania wartości służących integralnemu rozwojowi człowieka oraz usprawniających funkcjonowanie całego społeczeństwa.

Wolontariat szkolny daje młodzieży wiele szans i możliwości. Jest to okazja do sprawdzenia siebie, wykorzystania swoich zdolności, zdobycia wiedzy, nowych zainteresowań i umiejętności – jednym słowem – do samorozwoju. Zapewnia satysfakcję płynącą z niesienia pomocy innym, pomaga odkrywać sens życia, zaspokaja potrzebę przynależności do grupy, umacnia świadomość bycia potrzebnym oraz kształtuje odpowiedzialną postawę życiową.

5 grudnia
obchodzimy
Międzynarodowy Dzień
Wolontariusza.

Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe (Dz.U. z 2017 r., poz. 59) umożliwia samorządowi uczniowskiemu, w porozumieniu z dyrektorem szkoły, podejmowanie działań z zakresu wolontariatu. W tym celu samorząd uczniowski może ze swojego składu wyłonić

radę wolontariatu. Sposób organizacji i realizacji działań w zakresie wolontariatu powinien zostać określony w statucie szkoły.

Działania z zakresu wolontariatu może realizować samorząd albo rada wolontariatu.

Człowiek jest wielki nie przez to, co posiada, lecz przez to, kim jest; nie przez to, co ma, lecz przez to, czym dzieli się z innymi. (św. Jan Paweł II)

Działania rady wolontariatu:

- V** koordynacja zadań wolontariatu, m.in. przez diagnozowanie potrzeb społecznych w środowisku szkolnym czy w otoczeniu szkoły
- V** opiniowanie propozycji działań zgłoszonych do realizacji
- V** rekrutacja swoich członków
- V** rozpoznawanie konkretnych potrzeb występujących w środowisku szkolnym
- V** mobilizowanie uczniów oraz społeczności lokalnej do twórczego działania na rzecz wolontariatu
- V** organizowanie i udzielanie różnych form wsparcia dla osób potrzebujących, instytucji czy środowiska
- V** promocja wolontariatu w szkole i poza nią
- V** omawianie doświadczeń dotyczących działalności w wolontariacie (np. na stronie internetowej lub na forum szkolnym)
- V** integracja środowiska szkolnego
- V** kształtowanie obywatelskiej postawy odpowiedzialności za szkołę, społeczność lokalną i ojczyznę

**W PRZYPADKU
NIEPOWOŁANIA
RADY WOLONTARIATU
DZIAŁANIA TE MOŻE
PODEJMOWAĆ
SAMORZĄD SZKOLNY**

Obowiązki szkoły wobec wolontariusza:

- ▼ organizacja wolontariatu powinna zostać określona w statucie szkoły i być znana każdemu wolontariuszowi
- ▼ informacja o organizacji wolontariatu powinna być dostępna w publicznej przestrzeni szkoły
- ▼ działania w ramach wolontariatu nie mogą wiązać się z obowiązkiem ponoszenia kosztów przez wolontariuszy
- ▼ opiekę nad wolontariatem sprawuje wskazany przez dyrektora nauczyciel
- ▼ rodzice muszą wyrazić zgodę na udział/aktywność swoich niepełnoletnich dzieci w wolontariacie szkolnym

Posiadanie jakiegokolwiek dobra nie daje radości, jeżeli nie dzielimy go z drugim człowiekiem. (Seneka)

Ja już jestem
wolontariuszem!

Kto może być wolontariuszem?

Do grona wolontariuszy może dołączyć każdy uczeń na dowolnym etapie edukacyjnym.

SZKOŁA

Dyrektor

Dyrektor, w myśl zapisów prawa oświatowego, *stwarza warunki do działania w szkole lub placówce: wolontariuszy, stowarzyszeń i innych organizacji, w szczególności organizacji harcerskich, których celem statutowym jest działalność wychowawcza lub rozszerzanie i wzbogacanie form*

działalności dydaktycznej, wychowawczej, opiekuńczej i innowacyjnej szkoły lub placówki.

Rada pedagogiczna może uwzględnić zaangażowanie w wolontariat jako kryterium przy ocenie ucznia z zachowania.

Spałam i śniłam, że życie jest samą przyjemnością, obudziłam się i spostrzegłam, że życie jest służbą na rzecz innych. Służyłam i zobaczyłam, że służba jest przyjemnością. (św. Matka Teresa z Kalkuty)

OPIEKUNOWIE

Opiekun wolontariatu

- ma ogromny wpływ na uczniów-wolontariuszy
- powinien rozumieć ideę wolontariatu, być aktywny i nastawiony społecznie, łatwo nawiązywać i utrzymywać relacje z innymi ludźmi oraz, przede wszystkim, zaangażować się w wolontariat dobrowolnie, poświęcając swój czas i energię
- staje się nierzadko autorytetem dla wolontariuszy, ich powiernikiem, a także osobą udzielającą im wsparcia
- powinien prowadzić stały nadzór nad pracą wolontariuszy, koordynować działania poszczególnych osób i całej grupy
- regularnie spotyka się z wolontariuszami, żeby dzielić się doświadczeniami, wspierać ich, a także zbierać informacje o problemach oraz sukcesach w ich działalności
- **jest odpowiedzialny za bezpieczeństwo podopiecznych**
- jego działania mogą być wspierane przez rodziców uczniów i ich zaangażowanie w wolontariat szkolny

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Funkcjonowanie wolontariatu szkolnego może być również wspierane przez organizacje pozarządowe.

W szkole i placówce mogą działać, **z wyjątkiem partii i organizacji politycznych**, stowarzyszenia i inne organizacje, których celem statutowym jest działalność wychowawcza, dydaktyczna i opiekuńcza.

Podjęcie działalności w szkole lub placówce przez stowarzyszenie lub inną organizację wymaga uzyskania zgody dyrektora szkoły lub placówki, wyrażonej po uprzednim uzgodnieniu warunków tej działalności oraz po uzyskaniu pozytywnej opinii rady szkoły lub placówki i rady rodziców.

Współpraca szkoły z organizacjami pozarządowymi może mieć różnorodne formy, w zależności od działalności statutowej danej organizacji.

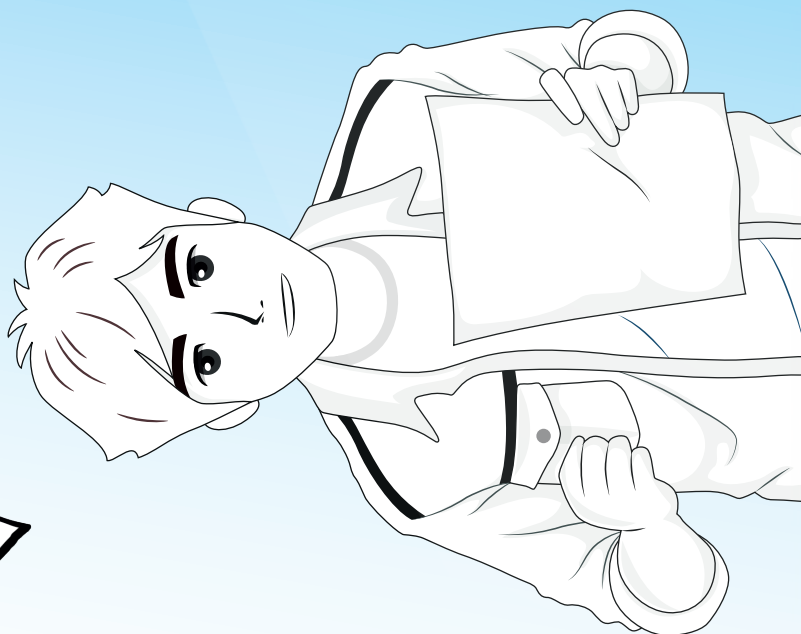
Wielu uczniów – członków szkolnego wolontariatu – podejmuje działalność jako wolontariusze w innych organizacjach, na zewnątrz szkoły. Działalność taką reguluje ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2016 r., poz. 1817, z późn. zm.). W większości są to uczniowie pełnoletni lub młodszy, podejmujący takie działania za zgodą rodziców i pod opieką opiekuna.

Zostanie po nas nie to, co zgromadziliśmy, ale to, cośmy dali. (G. Chandry)

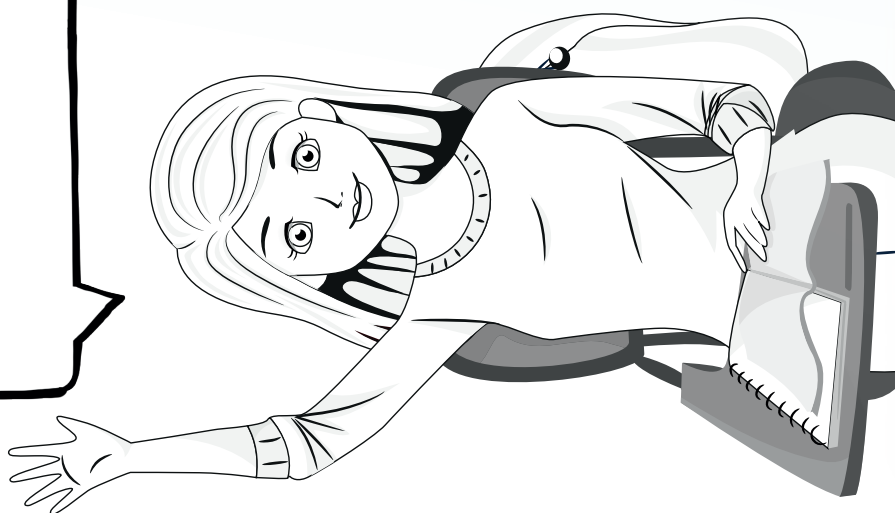

Uzupełnij rozpoczęte na rysunku zdanie własną definicją wolontariatu.
Pokoloruj rysunek.

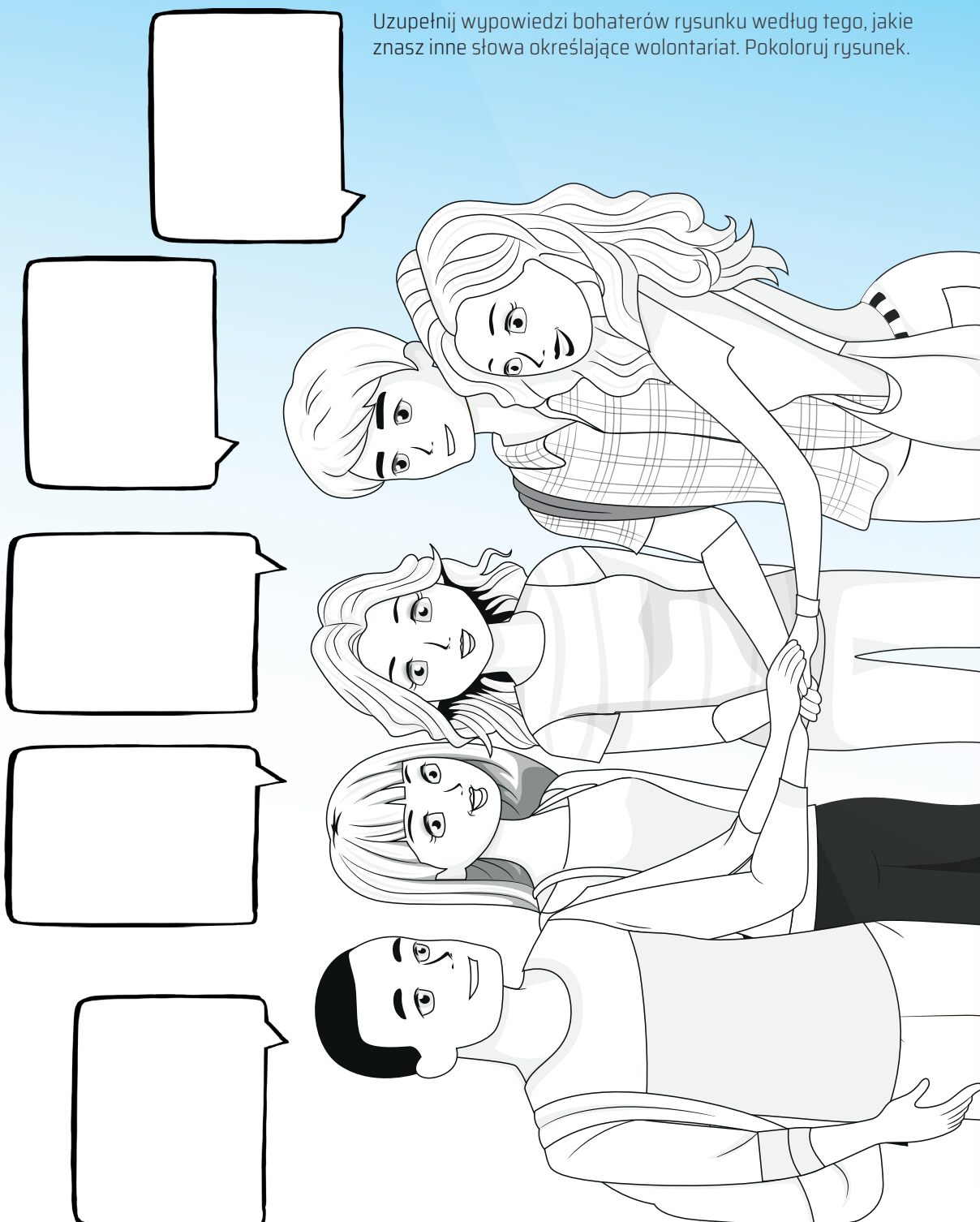
Ja też przystąpię do wolontariatu.
Wierzę, że to ważne, bo...

Hej, chciałabym zostać
wolontariuszką, ponieważ...

Uzupełnij wypowiedzi bohaterów rysunku według tego, jakie znasz inne słowa określające wolontariat. Pokoloruj rysunek.

Czas realizacji: 90 min

Temat: WARTO BYĆ DOBRYM – ZAANGAŻUJ SIĘ W WOLONTARIAT**Cele:** Uczeń definiuje pojęcie wolontariatu, rozumie potrzebę pomagania innym, wie jak dzielić się swoimi pasjami z innymi, angażuje się w wolontariat w środowisku lokalnym**Metody i formy pracy:** zabawa, burza mózgów, praca w grupach, praca z tekstem, pogadanka**Środki dydaktyczne:** tablica / flipchart, arkusze papieru flipchart, długopisy, markery, ewentualnie kreda

Przebieg zajęć:

1. Wprowadzenie

Nauczyciel krótko wprowadza do tematu zajęć. Pyta uczniów, kiedy w historii ludzkości człowiek zaczął pomagać drugiemu człowiekowi. Doprowadza rozmowę do momentu, w którym uczniowie są świadomi, że pomoc innym jest wpisana w życie każdej osoby. Wszyscy należymy do jakiejś grupy społecznej (rodzina, uczniowie z klasy, przyjaciele, harcerze itp.). Jednym z głównych celów każdej grupy jest wzajemna pomoc, czasem w prostych sytuacjach, czynnościach. Pomaganie innym jest więc normą.

Zabawa: „Bingo”

Każdy uczeń otrzymuje arkusz do gry w Bingo (**Załącznik 1**). Zadaniem jest uzupełnienie arkusza imionami innych uczniów z klasy w odpowiednich miejscach obok stwierdzeń określających te osoby, których dotyczą umieszczone tam informacje. Każde imię może pojawić się w arkuszu tylko raz (gdy klasa liczy poniżej 15 osób, wówczas jednego imienia można użyć 2 razy). By dowiedzieć się, do kogo pasuje dane stwierdzenie, uczniowie poruszają się po sali i podchodzą do innych uczniów, zadając im pytania. Zabawę wygrywa osoba, która jako pierwsza wypełni wszystkie pola i krzyknie Bingo!. Można ją przedłużyć do momentu, w którym wszystkie osoby wypełnią swoją kartę do Bingo! Możesz poprosić osoby, które najszybciej wypełniły kartę, aby przeczytały, w której komórce pojawiły się jakie osoby.

Refleksje uczniów dotyczące zabawy:

- Czy trudno było wypełnić pola?
- Czy znaliście pasje kolegów i koleżanek?
- W jaki sposób rozwijacie swoje zainteresowania?

2. Rozwinięcie

Ćwiczenie „Wolontariat” – burza mózgów

Nauczyciel lub jedna osoba z grupy zapisuje na tablicy słowo WOLONTARIAT i wokół niego zapisuje wszystkie skojarzenia uczniów. Następnie grupa analizuje definicję wolontariatu krok po kroku, podkreślając bądź dopisując hasła i ich dokładniejsze znaczenie:

- działalność – wolontariat to forma pracy, zaangażowania się, poświęcenia czasu dla innych. Różni się od innych form pomocy, np. tym, że wolontariusz nie poświęca swoich pieniędzy, nie musi przekazywać żadnych swoich dóbr materialnych
- dobrowolna praca – nikt ani nic nie może nas do niej zmusić, sami się decydujemy na pomoc innym, lepsze efekty przynoszą działania, które podejmujemy z własnej woli
- bezpłatna praca – wolontariusz podejmuje działania za darmo, nie otrzymuje gratyfikacji materialnej, dlatego ważny jest aspekt dobrowolności, by utrzymać motywację do działania

WARTO BYĆ DOBRYM

- świadoma praca – potrzebna jest wiedza o tym, jak i komu pomagać, wolontariat to działalność, która w Polsce ma podstawę prawną, wolontariusz jest świadomy, że jego działania wpływają na drugiego człowieka
- drugi człowiek – działalność wolontariatu zawsze skierowana do konkretnej grupy osób lub konkretnego człowieka, wykracza poza związki rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie, tzn. pomoc nie wynika z faktu przynależności do jakiejś grupy (np. robienie zakupów swojej babci, wspieranie przyjaciela w trudnościach) i wychodzi poza nasze obowiązki. Warto wspomnieć, że istnieje także wolontariat na rzecz zwierząt – w schroniskach, stadninach koni itp.

Wolontariat to dobrowolna, bezpłatna i świadoma działalność na rzecz innych osób, wykraczająca poza związki rodzinno-koleżeńsko-przyjacielskie.

Ćwiczenie „Historie” – praca z tekstem, praca w grupach

Uczniowie dzielą się na 5 grup. Każda z nich otrzymuje arkusz papieru, markery oraz jedną z historii (**Załącznik 2**). Uczestnicy zapoznają się z tekstem i w swoich grupach wypisują na arkuszach przykłady działań wolontariatu oraz korzyści zaangażowania się w pomaganie, które wynikają z przeczytanej historii.

Następnie przedstawiciele grup prezentują wyniki pracy. Nauczyciel powinien wykorzystać tę okazję, aby rozwinąć zagadnienia związane z różnymi formami działań (wolontariat akcyjny, stały, grupowy, indywidualny), predyspozycjami wolontariuszy (zainteresowania, wiedza, umiejętności) oraz efektami zaangażowania się w wolontariat (rozwój, uspołecznianie, wzmacnianie siebie).

3. Zakończenie

W podsumowaniu nauczyciel przypomina, że każdy ma jakieś pasje, mocne strony, umiejętności, którymi może podzielić się z innymi. Opowiada także o możliwościach zaangażowania się w działania społeczne organizowane przez szkołę w środowisku lokalnym (np. korepetycje dla słabszych uczniów, zbieranie zabawek i książek, zbieranie makulatury i zakrętek po napojach, darów dla osób potrzebujących, maskotek itd.). Może zachęcić do założenia klubu wolontariatu, szkolnego koła itp.

Warto zdobyć kontakty do organizacji pozarządowych z okolicy, które mają doświadczenie w wolontariacie i przekazać je uczniom.

Na zakończenie spotkania można przeczytać wybrany cytat z **Załącznika 3**, albo też każdy uczeń może wylosować cytat dla siebie.

wstecz

wolontariat szkolny

ZAŁĄCZNIK 1

dalej

Lubi śpiewać

Uprawia sport

Jest dobry(a)
z matematyki

Lubi podróżować

Jest ciągle uśmiechnięty(a)

Ma talent plastyczny

Lubi zwierzęta

Łatwo nawiązuje
nowe znajomości

Lubi śpiewać

Uprawia sport

Jest dobry(a)
z matematyki

Lubi podróżować

Jest ciągle uśmiechnięty(a)

Ma talent plastyczny

Lubi zwierzęta

Łatwo nawiązuje
nowe znajomości

Lubi śpiewać

Uprawia sport

Jest dobry(a)
z matematyki

Lubi podróżować

Jest ciągle uśmiechnięty(a)

Ma talent plastyczny

Lubi zwierzęta

Łatwo nawiązuje
nowe znajomości

Historia 1 – Ania. Kiedy zaczęłam chodzić do szkoły średniej, wszystko mnie przytłaczało. Trudno mi było odnaleźć się w nowym środowisku. Nieznajome osoby w klasie, wyczekiwanie po lekcjach na autobus powrotny do domu, brak punktu zaczepienia. Czas mijał, a mi wcale nie było łatwiej. Na początku października zobaczyłam na przystanku plakat zachęcający do włączenia się w działania Centrum Wolontariatu. Było na nim zdanie: „Masz trochę czasu, to przyjdź do nas!” Ja prawie codziennie po lekcjach nie miałam co ze sobą zrobić. Choć miałam obawy, to jednak postanowiłam pójść. Po wstępnym szkoleniu zaproponowano mi wolontariat

w biurze Centrum. Ucieszyłam się, że nie muszę robić nic trudnego. Pomagałam w kserowaniu, przepisywaniu dokumentów, adresowaniu kopert. Czas w końcu płynął szybciej. Okazało się, że przez biuro przewija się wiele różnych osób. Zakreśceni ludzie. Czasem napiliśmy się wspólnie herbaty i porozmawialiśmy. Niby nic, a wszystko nagle się zmieniło. Poznałam super przyjaciół i zaczęłam się angażować także w akcje wolontariatu na rzecz dzieci. Po jakimś czasie udało mi się nawet wciągnąć w wolontariat koleżankę z klasy. Dobrze, że poszłam wtedy za głosem serca. Centrum Wolontariatu stało się moim drugim domem.

Historia 2 – Ola. Jestem studentką pedagogiki. Przygodę z wolontariatem zaczęłam pod koniec liceum. Miałam problemy z matematyką i pani pedagog skontaktowała mnie z wolontariuszami, którzy udzielali mi korepetycji. Po maturze zostałam w swoim mieście i zaczęłam studia. Jakoś ciągnęło mnie do tych ludzi, których poznałam. Mieli fajne podejście do świata i do ludzi. I przez nich sama uzależniłam się od wolontariatu. Zaczęło się od wyjazdów na kolonie w roli wychowawcy. Później były festyny dla dzieci, pomoc w świetlicy środowiskowej. Podejmowałam kolejne wyzwania. Pokochałam to. Jednak w życiu bywa różnie. Na studiach magisterskich moja sytuacja rodzinna się pokomplikowała. Straciłam mamę. Wsparciem dla mnie byli przyja-

ciele z wolontariatu. Pomagali, jak potrafili. W końcu postanowiłam, że muszę znaleźć jakąś pracę na czas studiów, bo z kasą było coraz gorzej. Przygotowałam CV i wybrałam się na rozmowę kwalifikacyjną do hotelu. Szukali kogoś na recepcję. Nie kończyłam hotelarstwa, ale spróbować warto. Pan, który przeprowadzał rekrutację, zwrócił uwagę w moim CV, że opisałam działalność w ramach wolontariatu. Rozmawialiśmy o tym jakieś pół godziny. Skąd? Dlaczego? Gdzie? Na koniec zapytał, czy zrezygnuję z wolontariatu, jeżeli dostanę pracę. Powiedziałam, że nie. I pracę dostałam. Później mi wytłumaczył, że stawiają zawsze na ludzi zaangażowanych, którym chce się w życiu coś robić.

Historia 3 – Mateusz. W szkole może nie byłem prymusem, ale źle się nie uczyłem. Miałem swoje zainteresowania i w wolnym czasie poświęcałem się muzyce. Nie kręciło mnie przebywanie w dużym gronie osób. Miałem swoich znajomych, swój światek i to mi wystarczało. Kiedyś znajomy namówił mnie na wyjazd nad morze. Okazało się, że odwiedzimy wychowawców na wakacjach dla dzieci z rodzin ubogich. Kadra na tym turnusie była szalona. Siedzieli nocami, planowali zajęcia na następny dzień. A dzieciaki ich uwielbiały. To plażowanie, ta gra w piłkę, spotkanie w grupach, dyskoteka, podchody itd. Aż trudno uwierzyć. Choć byłem młodszy o kilka lat od wychowawców, nie czułem różnicy wieku. Nie wiedziałem, że tak łatwo można z kimś złapać kontakt. Jak się okazało, pojechali na te kolonie na dwa tygodnie za darmo. Po kilku tygodniach koleżanka z tego wy-

jazdu zaproponowała mi wolontariat na turnusie rehabilitacyjnym dla osób niepełnosprawnych. 2 tygodnie miałem zajmować się jednym niepełnosprawnym chłopakiem na wózku. Zgodziłem się, nie wiedząc do końca, na co się piszę. Ja miałem 17 lat on 29 i był sparaliżowany po wypadku. Łącznie w turnusie uczestniczyło 30 osób. Do moich obowiązków należała pomoc przy jedzeniu, w toalecie, na wyjazdach, wspólne zajęcia, zabawy. Po pierwszej dyskotecie na turnusie nie mogłem uwierzyć. Ci ludzie na wózkach bawili się lepiej niż wszyscy moi znajomi. Kiedy wróciłem do domu, poczułem, że coś się we mnie zmieniło. Zrozumiałem, co jest najważniejsze. Kolejny rok mojego życia wyglądał już inaczej. Teraz jestem już po maturze i dostałem się na ratownictwo medyczne. Chcę pracować z ludźmi.

Historia 4 – Malwina. Mówią, że wszędzie mnie pełno. Każdy mnie pyta, skąd mam czas, żeby to wszystko robić? W wolontariat zaangażowałam się jeszcze w gimnazjum. Najpierw były to zbiórki żywności. Później pomagałam trochę w Fundacji Dr Clown i odwiedzałam chore dzieci w szpitalach. Pojawiły się też różne akcje i happeningi wolontariatu. Podczas studiów polonistycznych zaangażowałam się w Szlachetną Paczkę. Zostałam liderem w mojej gminie. To było nie lada zadanie zgromadzić wolontariuszy, znaleźć ofiarodawców. Jednak uśmiech na twarzach rodzin, którym pomogliśmy, był nieoceniony. Później zaczęłam pomagać w Caritas. Tam angażowałam się w coraz to nowe działania. Pomagałam przy zbiórkach, imprezach masowych, udzielałam się w placówkach dla niepełnosprawnych.

Podjęłam się także udzielania korepetycji dzieciom. Okazało się, że pomocy w nauce potrzebował też chłopiec z mojej miejscowości. Nie musieli mnie nawet prosić. Niezwykłe było widzieć efekty swojej pracy. W tej organizacji poznałam wiele ciekawych osób, dzięki którym zaczęłam zwiedzać Polskę. A to szkolenia, a to wolontariat, a innym razem integracja. Jakiś czas temu zaczęłam pisać blog o moich przygodach w pomaganiu. Dostałam za niego nawet nagrodę w konkursie. Niedawno obroniłam tytuł magistra. I kilka dni później wyjechałam na obóz dla dzieci polonijnych, prowadzić warsztaty z języka polskiego. Po powrocie czekała mnie niespodzianka. Zaproponowano mi pracę w świetlicy Caritas. I tak jakoś ciągle wszystko się układa. Szkoda życia, by tracić czas na nicnierobienie.

*Człowiek jest wielki nie przez to, co posiada, lecz przez to, kim jest;
nie przez to, co ma, lecz przez to, czym dzieli się z innymi.*

(św. Jan Paweł II)

*Najlepszą drogą do odnalezienia samego siebie
jest zagubienie się w służeniu innym.*

(Mahatma Gandhi)

*Spałam i śniłam, że życie jest samą przyjemnością,
obudziłam się i spostrzegłam, że życie jest służbą na rzecz innych.
Służyłam i zobaczyłam, że służba jest przyjemnością.*

(św. Matka Teresa z Kalkuty)

*Najbardziej niezmiennym i ważnym pytaniem życia jest:
Co robisz dla innych?*

(Martin Luther King Jr.)

*Posiadanie wielkiego serca nie ma nic wspólnego
z wartością twojego konta bankowego.
Każdy ma coś, co może dać innym.*

(Barbara Bush)

Szczęście to jedyna rzecz, która się mnoży, jeśli się ją dzieli.

(Albert Schweitzer)

*Posiadanie jakiegokolwiek dobra nie daje radości,
jeżeli nie dzielimy go z drugim człowiekiem.*

(Seneka)

Zostanie po nas nie to, co zgromadziliśmy, ale to, cośmy dali.

(G. Chandry)